

Trygghet och lycka

Äntligen trygg! Snickaren hade ersatt skjulets upplyftbara garagedörr, en gammal gnisslande konstruktion som med ojämna mellanrum brakade ned som en giljotin, med nya, åt var sin sida öppnande portar. Vilket förde tankarna till sambandet mellan trygghet och lycka, en artikel som min kollega nyligen skrivit och – typiskt nog – skillnaderna mellan Finland och Sverige i högsta allmänhet.

Artikeln i fråga är skriven av min forskarkollega Ainur Elmgren och ska ingå i en internationell antologi om 2010-talets utmaningar för de nordiska demokratierna. Poängen i hennes förträffliga begreppshistoriska analys är att svenskar och finländare tenderar att se välfärdssamhället som en gyllene epok i en annan tid. Ursprungligen ironiskt kläckta beteckningar som ”lyckolandet” och ”lintukoto” har omvandlats till nostalgiska uttryck utan glirande bimeningar.

Det finns också en intressant nyansskillnad mellan begreppsparet. För svenskarna är välfärdens fullbordade lycka, för finländarna snarast trygghet. Av samma skäl kom nyckelordet i svensk samhällsdebatt under 1900-talet att vara ”demokrati” medan det i Finland varit ”självständighet”.

Därför hör finländarna också till de europeiska folk som uppriktigast uppskattar sin försvarsmakt och alltjämt har en trovärdig värnpliktsarmé, som för övrigt just i år firar sitt 100-årsjubileum. Skälet därtill är heller inte svårt att förstå. Försvaret höll då det verkligen gällde under andra världskriget och civilbefolkningen skyddades klart bättre än i andra krigförande länder.

Hur blir det framöver? Nyligen träffade jag en av vårt lands rikaste män som ifrågasatte finländarnas beredskap att i fortsättningen konkret offra sitt liv för landets självständighet. Jag försökte hänvisa den utmärkta försvarsviljan och grundlagen som dikterar att ”[v]arje finsk medborgare är skyldig att delta i fosterlandets försvar eller att bistå försvaret på det sätt som bestäms i lag”.

Samtalet flöt in på andra frågor, men onekligen är det svårt att förutse hur befolkningen skulle reagera på riktigt om Finland skulle bli indraget i en väpnad konflikt. Det finns förstås färdiga planer för vad som då borde ske. Hur det sedan verkställs beror dock inte enbart på hur bra inövat och förberett allting är utan också på ett antal oförutsedda faktorer, som kan tippa över alltsammans i rätt eller orätt riktning.

Vapenskramlet runt Östersjön ökar just nu men det finns ingen orsak att tro att Ryssland medvetet skulle utmana sitt öde. Ändå är det viktigt att regelbundet fundera på och tillsammans dryfta vad vi är beredda att göra för våra medmänniskor om den stora olyckan inträffar. Terroråd, kärnkraftsolyckor, cyberattacker, extrema klimatskiften. Inför sådana hot torde vem som helst förstå att trygghet går framom lycka.

Och vet ni vad jag i dag tänker om min skjuldörr? Makabert nog har jag under de senaste dagarna frossat vilt i alla olyckor som kunnat ske med den gamla giljotinen ...

Henrik Meinander, HBL 13.6.2018